



P-ISSN : 1905-534x

## วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา Journal of Buddhist Studies.

ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน) 2559

Vol.7 No. 1 (January - June) 2016

### วัตถุประสงค์

วารสารพุทธศาสตร์ศึกษาเป็นวารสารวิชาการราย 6 เดือน (ปีละ 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน, ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม) มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเพื่อเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการของนักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ และนิสิตในระดับบัณฑิตศึกษา ในมิติทางด้านพระพุทธศาสนา ปรัชญา สังคมวิทยา พัฒนาสังคม เศรษฐศาสตร์ ศิลปศาสตร์ ศิลปกรรม และรัฐศาสตร์ บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์ในวารสารพุทธศาสตร์ศึกษา จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อการตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารพุทธศาสตร์ศึกษา (Journal of Buddhist Studies) อย่างเคร่งครัดรวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่วารสารพุทธศาสตร์ศึกษากำหนด

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสารพุทธศาสตร์ศึกษา ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการวารสารพุทธศาสตร์ศึกษา

### ๑.เจ้าของ (Owner)

#### บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

139 ถนนสุเทพ ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50200

053 - 278967, 053 - 270451 ต่อ 311

### ๑.ที่ปรึกษา (Advisors)

|                                |                                                                   |
|--------------------------------|-------------------------------------------------------------------|
| พระพรหมบัณฑิต, ศ.ดร            | อธิการบดี                                                         |
| พระเทพสิงหราชจารย์             | รองอธิการบดีวิทยาเขตเชียงใหม่                                     |
| พระสุธีรัตนบัณฑิต, ผศ.ดร.      | ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์                                  |
| พระครูปริยัติยานุศาสน์, ดร.    | อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต<br>สาขาวิชาปรัชญา          |
| พระมหาสมบุรณ์ วุฒิกโร, ดร.     | คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย                                               |
| พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส,รศ.ดร.    | ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิชาการ                                       |
| พระครูพิพิธสุตาทธ, ดร.         | อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต<br>และพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต |
| พระครูประวิตรวรานุกูต,อ ดร.    | ผู้อำนวยการสำนักงานวิทยาเขตเชียงใหม่                              |
| พระครูสิริปริยัตยานุศาสน์, ดร. | ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์เชียงใหม่                                  |
| พระครูสุนทรสังฆพินิต, ดร.      | ผู้อำนวยการสำนักงานวิชาการ                                        |
| พระครูธีรสุตพจน์, ดร.          | ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายบริหาร                                        |
| พระมหาชุตีภัก อภินนโท          | ผู้อำนวยการส่วนงานวางแผนและ                                       |
| ผศ.ดร.ประพันธ์ ศุภษร           | รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย                                            |
| อาจารย์ปิ่น อดิเทพ             | ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป                                  |

### ๑.บรรณาธิการบริหาร (Executive Editor)

|                   |                                                         |
|-------------------|---------------------------------------------------------|
| ดร.สงเสริม แสงทอง | มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย<br>วิทยาเขตเชียงใหม่ |
|-------------------|---------------------------------------------------------|

### ๑.หัวหน้ากองบรรณาธิการ (Chief Editor)

|                      |                                                         |
|----------------------|---------------------------------------------------------|
| ผศ.ดร.พูนชัย ปันนียะ | มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย<br>วิทยาเขตเชียงใหม่ |
|----------------------|---------------------------------------------------------|

### ๑.กองบรรณาธิการ (Editorial Board)

|                              |                                                          |
|------------------------------|----------------------------------------------------------|
| พระวิสุทธิ ฐิตวิสุทธิโร, ดร. | มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย<br>วิทยาเขต เชียงใหม่ |
| พระสัจชัย ญาณวีโร            | มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย<br>วิทยาเขตล้านนา          |

|                           |                                                          |
|---------------------------|----------------------------------------------------------|
| ศ.เกียรติคุณ แสง จันทรงาม | มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย<br>วิทยาเขต ล้านนา         |
| ผศ.ตระกูล ชำนาญ           | มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย<br>วิทยาเขต ล้านนา         |
| ผศ.ดร. โพน นามณี          | มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย<br>วิทยาเขตล้านนา          |
| ผศ.ดร.สมหวัง แก้วสุฟอง    | มหาวิทยาลัยเชียงใหม่                                     |
| ผศ.ดร.สยาม ราชวัตร        | มหาวิทยาลัยเชียงใหม่                                     |
| ผศ.สัญญา สะสอง            | มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.                              |
| ดร.พิสิษฐ์ โคตรสุโพธิ์    | มหาวิทยาลัยเชียงใหม่                                     |
| ดร.ประทีป พืชมงคลกลาง     | มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาดอนเมือง                       |
| ดร.บุญญาพร ยอดคง          | สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่                        |
| ดร.วิโรจน์ วิชัย          | มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย<br>วิทยาเขต เชียงใหม่ |

### ๑ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

|                     |                                                         |
|---------------------|---------------------------------------------------------|
| พระอธิวัฒน์ รตนวณโณ | มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย<br>วิทยาเขตเชียงใหม่ |
|---------------------|---------------------------------------------------------|

### ๑ผู้ทรงคุณวุฒิภายในมหาวิทยาลัย

|                                |                                                         |
|--------------------------------|---------------------------------------------------------|
| พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, รศ.ดร.   | มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย                      |
| พระครูพิพิธสุตาทร, ดร.         | มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย<br>วิทยาเขตเชียงใหม่ |
| พระครูประวิตรวรานุกุล, ดร.     | มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย<br>วิทยาเขตเชียงใหม่ |
| พระครูสิริปริยัตยานุศาสน์, ดร. | มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย<br>วิทยาเขตเชียงใหม่ |
| พระครูสุนทรสังฆมิต, ดร.        | มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย<br>วิทยาเขตเชียงใหม่ |
| พระวิสุทธิ ฐิตวิสิทโธ, ดร.     | มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย<br>วิทยาเขตเชียงใหม่ |

|                          |                                                         |
|--------------------------|---------------------------------------------------------|
| ผศ.ดร.พนชัย ปันธิยะ      | มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย<br>วิทยาเขตเชียงใหม่ |
| ผศ.ดร.เทพประวิณ จันทรแรง | มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย<br>วิทยาเขตเชียงใหม่ |
| ดร.สงเสริม แสงทอง        | มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย<br>วิทยาเขตเชียงใหม่ |
| ผศ.ดร.อภิรมย์ ศรีคำคำ    | มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย<br>วิทยาเขตเชียงใหม่ |
| ดร.วิโรจน์ วิชัย         | มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย<br>วิทยาเขตเชียงใหม่ |

### ๑ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมหาวิทยาลัย

|                                |                                              |
|--------------------------------|----------------------------------------------|
| พระมหาวิเศษ ปญฺญาวชิโร รศ.ดร.  | มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา |
| ศ.(พิเศษ) เสฐียรพงษ์ วรรณปก    | ราชบัณฑิต                                    |
| ศ.(เกียรติคุณ) แสง จันทรงาม    | มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา |
| ศ.(เกียรติคุณ) พงศ์เดช ไชยคุตร | มหาวิทยาลัยเชียงใหม่                         |
| ศ.สรสวดี อ่องสกุล              | มหาวิทยาลัยเชียงใหม่                         |
| ศ.ดร.สิทธิ บุตรอินทร์          | มหาวิทยาลัยเชียงใหม่                         |
| รศ.สมโชติ อ่องสกุล             | มหาวิทยาลัยเชียงใหม่                         |
| ร.ศ.ดร.อุเทน ปญฺโญ             | มหาวิทยาลัยนอร์ทเชียงใหม่                    |
| รศ.ดร.ปรุตม์ บุญศรีตัน         | มหาวิทยาลัยเชียงใหม่                         |
| รศ.ดร.สุหารัช ริมศิริกุล       | มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์                        |
| รศ.ดร.บุญย์ นิลเกษ             | มหาวิทยาลัยเชียงใหม่                         |
| ผศ.ดร.วิโรจน์ อินทนนท์         | มหาวิทยาลัยเชียงใหม่                         |
| ผศ.ดร.สมหวัง แก้วสุฟอง         | มหาวิทยาลัยเชียงใหม่                         |
| ผศ.ดร.ธีรโชติ เกิดแก้ว         | Huachiew Chalermprakiet University           |
| ผศ.ดร.สยาม ราชวัตร             | มหาวิทยาลัยเชียงใหม่                         |
| ผศ.รุ่งเรือง ปุญฺโญรส          | มหาวิทยาลัยเชียงใหม่                         |
| ดร.พิสิฐ โคตรสุโพธิ์           | มหาวิทยาลัยเชียงใหม่                         |

ดร.ชัยณรงค์ ศรีมันตะ

มหาวิทยาลัยบูรพา

ดร.แสวง แสนบุตร

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ดร.ประทีป พืชทองกลาง

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์

### ๑ ฝ่ายประสานงานและจัดการ (Coordination and Management)

ดร.สุนทรี สุริยะรังสี

นายภัทรบดินทร์ ฤทธิไธม์

นายบุญมี แก้วตา

นายจิตตกร จันทศิริศิลป์

นายพัลลภ หารุคำจา

### ๑ ฝ่ายกฎหมาย (Law Department)

นายวิทยา มาลาวัลย์

### ๑ ออกแบบปก (Cover Designed)

พระแสงแก้ว ปภัสสรโร

### ๑ จัดรูปเล่ม (Content Designed)

พระนิติพัฒน์ อุชจาโร

### ๑ กำหนดออกเผยแพร่

ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม - มิถุนายน

ฉบับที่ 2 เดือน กรกฎาคม - ธันวาคม

### ๑ พิมพ์ที่

หจก. อนุรักษ์การพิมพ์ 2015

204 ถนนรอบเมืองนอก ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

053 - 090455 E-mail : natthapol\_offset@hotmail.co.th

## บทบรรณาธิการ

กราบนมัสการและกราบเรียนสมาชิกวารสารพุทธศาสตร์ศึกษาทุกท่านครับ ต้องขอขอบคุณสมาชิกทุกรูป/ท่านที่ได้สนใจงานเขียนทางด้านวิชาการของวารสารและได้ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งเราน้อมรับคำติ-ชม เพื่อการนำมาปรับใช้ในการพัฒนางานวารสารให้มีความดียิ่งๆ ขึ้นไป ในฉบับที่ 1/2559 นี้วารสารพุทธศาสตร์ศึกษาได้นำบทความคุณภาพทั้งจากคณาจารย์และนักวิจัยผู้ทรงคุณวุฒิของมหาวิทยาลัยต่างๆ รวมทั้งบทความวิชาการของมหาบัณฑิตและหรือดุษฎีบัณฑิตที่ได้วิจัยเกี่ยวกับพุทธศาสนากับหลากหลายเรื่องราวที่น่าสนใจโดยเฉพาะอย่างยิ่งบทความที่ได้ลงตีพิมพ์ในวารสารฉบับนี้เน้นในเรื่องการบูรณาการพระพุทธศาสนาเพื่อการใช้ในการดำเนินชีวิต การบริหาร การท่องเที่ยว การศึกษา กระบวนการเรียนรู้ การปฏิบัติกรรมฐาน

เริ่มจากบทความการวิจัยการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครลำปาง โดย เจริญ นุชนิยม, นายชินชัย แก้วเรือน ตามด้วยบทความวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมสุขภาพด้วยสมุนไพร : กรณีศึกษาพระสงฆ์อำเภอเมืองเชียงใหม่ โดย นิตยา หวงหิรัญย์, พระครูปลัดอุทัย รตนปญโญ บทความต่อไปเป็นบทความเกี่ยวกับการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จการสอนของครูพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียนจังหวัดเชียงใหม่ : กรณีศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 พระสมุห์ปัญญา ปญฺญารโ, พระมหาศรีวรรณ โสวณณสิริ ติดตามด้วยบทความวิจัยเกี่ยวกับ วิธีกำจัดวิสภาคมนในวิปัสสนา : กรณีศึกษา นีวรณ 5 ที่กฏในพระไตรปิฎก โดย พระบุญทรง ปุญญธโร

ส่วนบทความเรื่อง ความเชื่อและพฤติกรรมของชาวพุทธที่มีต่อพระเจ้าแก้วตอ วัดสวนดอก เชียงใหม่ โดย พระภูเมธ สุเมธ, พิลิฐุ โคตรสุโพธิ์ ตามด้วยบทความเรื่องศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการบริหารวัดโดยใช้หลักธรรมาภิบาล : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน โดย พระอธิการผจญ อาจาโร สมหวัง แก้วสุพงษ์ บทความต่อไปเป็นบทความเรื่องเกี่ยวกับ การศึกษาเปรียบเทียบระบบความสัมพันธ์ในเครือข่ายติกลุ่มชาติพันธุ์ ม้งกับกลุ่มสังฆะในพระพุทธศาสนา โดย พระอำนาจ พุทฺธวิโส และบทความสุดท้ายเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบความเชื่อในพิธีกรรมเกี่ยวกับการแต่งงาน ของกลุ่มชาติพันธุ์อาข่ากับชาวพุทธล้านนา โดย พระภาสน ธิริจิตโต

ทางบรรณาธิการ กองบรรณาธิการวารสารหวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านผู้อ่านทุกๆ ท่านจะได้รับอรรถรสในการอ่านบทความคุณภาพที่ทางวารสารได้นำเสนอด้วยความกรุณาของเจ้าของบทความทุกๆ ท่านรวมทั้งคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิประจำวารสารที่ได้ตรวจปรับปรุงพัฒนาคุณภาพทางวิชาการ ทั้งนี้ก็เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจในหลักพุทธศาสนากับการ บูรณาการเพื่อชีวิตและสังคมและขอบคุณทุกภาคส่วนโดยเฉพาะ พระครูสิริปริยัตยานุศาสน์, ดร. ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์เชียงใหม่ และคณะผู้บริหารทุกรูป/คน และคณาจารย์ และโดยเฉพาะ ผศ. ดร. พูนชัย ปันธิยะ เลขานุการศูนย์บัณฑิตวิทยาเขตเชียงใหม่ เจ้าหน้าที่ที่ได้ให้การสนับสนุนและช่วยเหลือในการจัดทำวารสารจนสำเร็จอย่างดียิ่ง จึงกราบขอบคุณทุกๆ ท่านดังกล่าวข้างต้นด้วยความเคารพยิ่ง

ดร. ส้งเสริม แสงทอง  
บรรณาธิการวารสารพุทธศาสตร์ศึกษา

## สารบัญ

### เรื่อง

หน้า

### บรรณาธิการ

6

การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ

11

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครลำปาง

An Application of Buddha Dhamma in Activities Supporting  
The Elders Health in Lampang Boromrajonani college

เจริญ นุชนิยม, นายชินชัย แก้วเรือน

Charoen Nuchniyom, Chinnachai Kaoroean

ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมสุขภาพด้วยสมุนไพร

25

: กรณีศึกษาพระสงฆ์อำเภอเมืองเชียงใหม่

Factor Effecting Monks' Role in Promoting Health through  
Herbal Treatment : A Case Study of Buddhist Monks in

Amphoe Mueang, Changwat Chiang Mai

นิตยา หวงหิรัณย์, พระครูปลัดอูทัย รตนปญโญ

Nittaya Huanghiran, Phrakrupalad Uthai Rataphanyo

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จการสอนของครูพระสอนศีลธรรม

38

ในโรงเรียนจังหวัดเชียงใหม่ : กรณีศึกษาเขตพื้นที่การศึกษา

เชียงใหม่ เขต 2

Factors Affecting to the Success of the Moral Teaching  
Monk in the School : A Case Study of the Office of

Chiang Mai Educational Zone 2

พระสมุห์ปัญญา ปญฺจารโ, พระมหาศรวิวรรณ โสวณฺณสิริ

Phrasamupanya Panyatharo, Phramaha Sriwan Sowannasiri

| เรื่อง                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | หน้า |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|
| <p>วิธีกำจัดวิสภาคารมณในวิปัสสนา : กรณีศึกษา นีวรรณ 5<br/> ที่ปรากฏในพระไตรปิฎก<br/> An Elimination of The Observation Object in Vipassana<br/> A : A Case Study of The Five Hindrances as Appeared in Tipitaka<br/> พระบุญทรง ปุณฺณธโร<br/> Boonsong Punnadharo</p>                                                                                  | 48   |
| <p>ความเชื่อและพฤติกรรมของชาวพุทธที่มีต่อพระเจ้าเก้าตื้อ<br/> วัดสวนดอก เชียงใหม่<br/> The Belief and Practices of Buddhists in Phrachaw-Khawtue,<br/> Wat Suandok, Chiang Mai.<br/> พระภูเมธ สุเมธ, พิศิษฐ์ โคตรสุโพธิ์<br/> Phra Phumet Sumetho, Phisit Kotsupho</p>                                                                                | 62   |
| <p>ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการบริหารวัดโดยใช้หลักธรรมาภิบาล :<br/> ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน<br/> The Study of Monk's Roles in Temple Administration by Using<br/> Good Governance : Case Study of Ban Hong District,<br/> Lamphun Province<br/> พระอธิการผจญ อาจาโร, สมหวัง แก้วสุฟอง<br/> Phra Manit Yanadharo, Somwang Kaewsufong</p> | 73   |
| <p>การศึกษาเปรียบเทียบระบบความสัมพันธ์ในเครือญาติกลุ่มชาติพันธุ์<br/> ม้งกับกลุ่มสังฆะในพระพุทธศาสนา<br/> A Comparative Study of the Relationship between the Relatives<br/> of Hmong Ethnic Group and Sangha in Buddhism.<br/> พระอำนาจ พุทฺธวโส<br/> Phra amnat Bhuddhavas</p>                                                                      | 81   |

| เรื่อง                                                                                                                                                                                                                                  | หน้า |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|
| การศึกษาเปรียบเทียบความเชื่อในพิธีกรรมเกี่ยวกับการแต่งงาน<br>ของกลุ่มชาติพันธุ์อาข่ากับชาวพุทธล้านนา<br>The Comparative Study On Belief In Marriage<br>Ritual Of Akha And Lanna Buddhists<br>พระภาสน ธีรจิตโต<br>Phraphason thirachitto | 96   |
| แนะนำผู้เขียน                                                                                                                                                                                                                           | 111  |